

Kristillisdemokraattien lausunto

Kuvatkaa lyhyesti puolueenne digitalisaatiounelmaa: Millaisia tavoitteita olette asettaneet kuntien digitalisaation edistämiseksi? Sekä miten näette kuntien välisen yhteistyön merkityksen osana digitalisaatiounelmaanne?

Kristillisdemokraatit katsovat, että kuntien onnistuneella ja tarkoituksenmukaisella digitalisaatiolla voidaan parantaa palveluja, tehostaa toimintaa ja vastata kansalaisten tarpeisiin nykyaikaisella ja joustavalla tavalla. Konkreettisia kohteita ovat muun muassa asiointipalvelut, päätöksenteko, infrastruktuuri, kuntalaisten osallistuminen ja opetus. Keskeistä on digitalisaatiota hyödyntämällä kohdistaa resursseja tehokkaasti palveluita kehittäen. Kuntien välillä tarvitaan yhteistyötä, pyrkimystä hyödyntää yhteisiä digitaalisia ratkaisuja ja jakaa hyviksi toimivia käytänteitä. Yksittäisen kunnan ei kannata yksin ponnistella ratkaisujen löytämiseksi.

Mitä puolueenne ajattelee avoimen lähdekoodin, avoimen datan ja avoimien rajapintojen hyödyntämisestä? Onko näitä teemoja nostettu esille puolueenne vaaliohjelmassa?

Kristillisdemokraatit ovat avoimen lähdekoodin ja avoimien rajapintojen kannalla. Suomessa julkinen sektori maksaa liikaa kaupallisista, suljetuista ja erikseen alusta alkaen räätälöidyistä ohjelmistoista. Ei ole kannattavaa kehittää samaan asiaan kymmeniä tai satoja erilaisia ohjelmistoratkaisuja.

Datan avoimuus on hyväksi silloin, kun se on mahdollista. On kuitenkin tilanteita, joissa esimerkiksi turvallisuussyistä tai muutoin asianluonteen tai yksityisyydensuojan kannalta asiat on pidettävä salassa.

Seuraavassa poimintoja KD:n vuoden 2025 kunta- ja aluevaaliohjelmista:

Kuntavaaliohjelma 2025:

Hallinnon prosessien avoimuutta ja tehokkuutta voidaan lisätä käyttämällä apuna tekoälyä. Kunnissa on syytä ottaa pikaisesti käyttöön tekoälyn, robotisaation ja muiden uusien teknologioiden sovelluksia sekä kehittää uusia yhteistyössä muiden kuntien kanssa.

Oppilaiden yksilölliset vahvuudet ja heikkoudet huomioon ottavaa yksilöllistä opetusta voidaan edistää esimerkiksi tekoälyn avulla. Koulujen on valmistauduttava tekoälyn ja robotisaation tuomaan murrokseen, joka vaikuttaa lasten ja nuorten elämään merkittävästi lähitulevaisuudessa.

Perinteisten palvelujen lisäksi on löydettävä luovia, liikkuvia, digitaalisia ja tarpeen mukaan muuttuvia palveluja. Taloudellisesti haastavina aikoina on oltava rohkeutta uudistaa toimintatapoja.

Etäyhteyksiä hyödyntävä opetus yhteistyössä naapurikuntien kanssa voi turvata monipuolisen ja laadukkaan opetuksen sekä vähentää pienehköjen koulujen lakkautuspainetta. Tavoitteemme on, että digitaalinen koulutustarjonta sekä digitaaliset oppimisalustat ja -ratkaisut mahdollistavat ajasta ja paikasta riippumattoman opiskelun sekä monimuotoisen yhteistyön koulujen kesken. Kouluverkkoa on tarkasteltava yli kuntarajojen.

Kirjastoihin tarvitaan digiopastus- ja neuvontapisteet. Digitaidot ovat yhtä tärkeitä kansalaistaitoja, kun yhä laajemmin julkiset ja kaupalliset palvelut ovat siirtyneet osittain tai kokonaan verkkoon. Digitaaliseen esteettömyyteen liittyy vakavia haasteita, ja monilla ihmisryhmillä, kuten ikääntyneillä, on merkittäviä tuen tarpeita.

Aluevaaliohjelma 2025:

Edistämme uusia toimintamalleja, kuten digitaalisia palveluja, etävastaanottoja ja liikkuvia palveluja. Monilla alueilla erilaiset digipalvelut ovat jo käytössä ja laajenemassa. Ne toimivat hyvin etenkin työikäisen ja perusterveen väestön kohdalla sekä maakuntien reuna-alueilla. Digitaalisen palveluohjauksen avulla potilaiden ongelmat voidaan ratkaista tehokkaasti digitaalisesti tai ohjata heidät oikeisiin palveluihin.

Lähipalveluiden turvaamisessa on entistä tärkeämpää hyödyntää joustavia ratkaisuja, kuten liikkuvia palveluja, digitaalisia palveluja ja uusia innovaatioita. Niitä tarvitaan erityisesti harvaan asutuilla alueilla

Digitaalisten palvelujen avulla voidaan lisätä palveluiden saatavuutta edullisesti. Samalla on kuitenkin tärkeää, ettei palvelujen saaminen riipu digitaidoista tai -välineistä. Etähoito, virtuaaliset terveysneuvontapalvelut ja potilastietojen kokoaminen eri lähteistä voivat parantaa sote-palvelujen saavutettavuutta ja tehokkuutta. Tämä voi lyhentää hoitoketjua ja vähentää henkilöstötarvetta, mutta tarjota samalla nopeampaa ja edullisempaa palvelua potilaille.

Myös digitaalisessa perhekeskustoiminnassa on huomioitava järjestöjen työ.

Koko Suomen terveydenhuollossa on tarpeen rohkeasti investoida tekoälyn tuomiin mahdollisuuksiin yhteistyön kautta ja edelläkävijöiden kokemuksista oppien. Tekoälyä hyödyntämällä voidaan ratkaista tehtäviä ja ongelmia tehokkaasti, tehostaa prosesseja ja vapauttaa työaikaa ihmisten kohtaamiseen hoitotyössä. Tekoäly ei voi kuitenkaan korvata ihmistä hoitotyössä, jossa empatiakyky ja kyky ymmärtää potilasta kokonaisvaltaisesti ovat tärkeitä. Tekoälyä ja robotteja käytetään jo monissa Suomen sairaaloissa työntekijöiden tukena.

Tietojärjestelmien yhteneväisyys on myös tärkeää. Järjestelmien toimivuus, helppokäyttöisyys ja edullisuus ovat keskeisiä. Potilas- ja asiakastietojen on kuljettava eri toimijoiden ja järjestelmien välillä turvallisesti ja ongelmitta. Tietopohjaista hoitoa ja tiedolla johtamista on vahvistettava riittävän varhaisen hoidon takaamiseksi ja kustannusten hillitsemiseksi. Suomalaiset terveystiedot, kuten biopankit, on säilytettävä kansallisen valvonnan piirissä.

Teknologian kehitys tarjoaa uusia mahdollisuuksia. Esimerkiksi tekoälyn, robotiikan, dronien ja muiden uusien teknologioiden käyttö pelastustoimissa voi parantaa ennaltaehkäisyä ja pelastustoimia.

Monet kunnat ovat tällä hetkellä tiukan taloustilanteen puristuksessa, mikä asettaa merkittäviä paineita säästötoimenpiteisiin ja resurssien entistä tehokkaampaan käyttöön. Ohjelmistokustannukset muodostavat huomattavan osan kuntien ICT-budjeteista sekä erilaisten tietojärjestelmien tarve sekä merkitys kunnissa lisääntyy jatkuvasti. Miten puolueenne mielestä kunnat voisivat parantaa palvelujaan avoimuuden ja digitalisaation keinoin sekä samalla tehostaa toimintaansa? Minkälaista yhteistyötä, yhteishankintoja tai yhteisiä alustoja kannattaisi harkita?

Avoimen lähdekoodin ja avoimen rajapintojen ohjelmia tarvitaan monelle eri alalla. Olisi tavoiteltavaa, että sovellukset kehitettäisiin kaikkien Suomen kuntien yhteistyöllä. Myös hyvinvointialueilla tarvitaan yhtenäiset tietojärjestelmät.

Tietojärjestelmiä tarvitaan jokaisella kunnan toimialueella. Hallinnossa, taloushallinnossa, kiinteistötoimessa, koulutoimessa, kaavoituksessa, tiedotuksessa, paikkatiedoissa, teiden ylläpidossa, ruoka- ja siivouspalveluissa, vesihuollossa, ympäristön ja luonnon tilan valvonnassa, lupa-asioissa jne. Olisi toivottavaa, että kunnille kehitettäisiin näihin kaikkiin yhteiset ja keskenään yhteen toimivat tietotekniset ratkaisut. Esimerkiksi olisi hyvä, jos kunnan kaikkien teiden kuntoa seurattaisiin karttapalvelussa ja siinä olisi myös kuntoarviot ja katutöiden ajoitukset. Tai kaavat ja kaava-ehdotukset olisivat kolmiulotteisina havainnekuvina kuntalaisten saatavilla palautemahdollisuuksineen. Koulutoimessa tekoäly voi auttaa räätälöimään opetusta ja kehitystehtäviä kunkin opiskelijan kehitystason mukaisesti. Tuollaisia tekoälysovelluksia ei kannata kehittää jokaisessa kunnassa erikseen, vaan tarvitaan kansallista ja kansainvälistäkin yhteistoimintaa.

Kuinka suurena ongelmana pidätte kuntien ajautumista ns. toimittajaloukkuun, jossa tietojärjestelmän hankkinut taho ei pysty kilpailuttamaan ratkaisun ylläpitoa ja jatkokehitystä, vaan on pakotettu ostamaan ne yhdeltä ainoalta tarjoajalta? Miten kuntien tietojärjestelmähankinnoissa tulisi puolueenne mielestä painottaa avoimen lähdekoodin ratkaisuja ja/ tai avointen rajapintojen toteutusta, jotka osaltaan poistaisivat kuvattuja esteitä sekä edistäisivät myös kuntien eri järjestelmien yhteentoimivuutta ja datan liikkuvuutta?

Toimittajaloukku on erittäin vakava ongelma, johon ei pidä ajautua tai josta on päästävä irti. On suosittava kaikessa avoimen lähdekoodin ja avointen rajapintojen ratkaisuja, jotka olisivat yhteen toimivia kaikkien kuntien kaikkien tietoteknisten ratkaisujen välillä. On suosittava avoimen lähdekoodin tekoälyratkaisuja, jotka ovat avoimia edelleen kehittämiselle ja täydentämiselle, jotka rakentuisivat ikään kuin yhteen liitettävänä Lego-palikoina.

Avoin lähdekoodi edistää kuntien kykyä itsenäisesti ylläpitää, hallita ja kehittää teknologiaratkaisujaan. Myös Euroopan komissio on viime vuosien aikana ajanut vahvasti avoimen lähdekoodin hyödyntämistä julkishallinnossa sekä korostanut sen merkitystä yhtenä keinona digitaalisen suvereniteetin saavuttamiseksi EU-jäsenmaissa. Miten puolueenne näkee kuntien digitaalisen itsemääräämisoikeuden merkityksen tulevaisuudessa sekä oikeuden hallita niin käyttämiään tietojärjestelmiä kuin myös tuottamaansa dataa?

Kuntien digitaalinen itsemääräämisoikeus tarkoittaa riippumattomuutta yksityisistä toimittajista. Sen sijaan kuntien yhteisten tietojärjestelmäratkaisujen avulla kannattaa rakentaa yhteisiä sovelluksia, jotka toimisivat koko Suomessa samoilla periaatteilla. Kuntien tuottama data on oltava avointa aina kuin mahdollista. Kuntien on itse päätettävä datansa käytöstä. Toki valtion, THL:n, Tilastokeskuksen ja muiden viranomaisten on saatava automaattisesti tarvitsemansa tiedot.